

Lublin, 05 lutego 2025 r.

Dr hab. Jolanta Szolno-Koguc prof. UMCS
Katedra Finansów Publicznych
Instytut Ekonomii i Finansów
Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie

R E C E N Z J A

osiągnięć naukowych i aktywności badawczej dr Katarzyny Stabryły-Chudzio
sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk spo-
łecznych w dyscyplinie *ekonomia i finanse*

I. Podstawy prawne i kryteria przygotowania recenzji

Niniejsza recenzja dorobku i osiągnięć Pani Doktor Katarzyny Stabryły-Chudzio („Habilitantka”) została sporządzona w związku z powołaniem mnie w skład Komisji habilitacyjnej i powierzaniem funkcji recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym Pani Doktor, wszczętym w dniu 23. lipca 2024 r. w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie *ekonomia i finanse*.

Pismo z dnia 18 listopada 2024 r. JM Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Pana dr. hab. Bernarda Ziębeckiego, prof. UEK, wraz z kompletem dokumentów w postępowaniu habilitacyjnym dr Katarzyny Stabryły-Chudzio, otrzymałam w dniu 26 listopada 2024 r. Ostateczny termin sporządzenia recenzji został wyznaczony na dzień 11 lutego 2025 r.

Podstawę prawną, wskazującą na kryteria oceny osiągnięć Habilitantki, stanowi art. 219 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571). Szczegółowe kryteria oceny dorobku habilitacyjnego określone zostały również w legislacji wewnętrznej, tj. Uchwale Senatu Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie nr 54/2019 z dnia 23 września 2019 r. w sprawie zasady nadania stopnia doktora habilitowanego w Uniwersytecie Ekonomicznego w Krakowie (z późn. zm.)

Przedmiotem recenzji, zgodnie z art. 221 ust. 8 ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce, jest ocena, czy osiągnięcia naukowe Pani Doktor Katarzyny Stabryły-Chudzio ubiegającej się o stopień naukowy doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w ww. przepisach prawa.

Przeprowadzona w niniejszej recenzji weryfikacja formalna i merytoryczna opiera się na następujących kryteriach:

- 1) posiadanie stopnia doktora,
- 2) posiadanie w dorobku osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: a) jedną monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt. 2 lit. a ustawy lub b) jeden cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt. 2 lit. b lub c) jedno zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;
- 3) wykazanie istotnej aktywności naukowej Habilitanta realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

II. Wymóg posiadania stopnia naukowego doktora

Z przedstawionej dokumentacji wynika, że Pani Katarzyna Stabryła-Chudzio uzyskała stopień doktora na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Rola budżetu Unii Europejskiej w integracji społeczno-gospodarczej*, której promotorem był prof. dr hab. Stanisław Owsiak, zaś recenzentami: prof. dr hab. Dorota Cynkier-Wierzbą oraz prof. UEK dr hab. Józefa Gniewek. Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii został nadany uchwałą Rady Wydziału Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie z dnia 7 lipca 2008 r.

Stwierdzam, że kryterium formalne, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 1 ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce, zostało zweryfikowane pozytywnie.

III. Ocena dorobku naukowego co do osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny (ekonomii i finanse)

1. Ocena monografii wskazanej przez Habilitanta jako znaczny wkład w rozwój dyscypliny

Jako osiągnięcie naukowe uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej, a tym samym spełniające kryteria określone w art. 219 ust. 1 pkt. 2 lit. a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, we *Wniosku* z dnia 23 lipca 2024 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie *ekonomii i finanse* została wskazana samodzielna monografia naukowa dr Katarzyny Stabryły-Chudzio pt. *Kształtowanie europejskiej wartości dodanej w kontekście ponadnarodowych dóbr*

publicznych, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2022, ISBN 978-85-208-2448-3, ss.224 (recenzenci wydawniczy monografii: prof. dr hab. Agnieszka Alińska – Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, oraz dr hab. Jacek Tomkiewicz, prof. Akademii Leona Koźmińskiego).

Oceniając monografię, przyjęto następujące kryteria szczegółowe: wybór i znaczenie podjętej tematyki, poprawność w formułowaniu celów oraz hipotez badawczych, zastosowaną metodykę badań, wykorzystane źródła, strukturę i merytoryczną treść monografii.

Recenzowana monografia naukowa mieści się w obszarze ekonomii i finansów, łącząc zagadnienia makroekonomii, ekonomii integracji europejskiej oraz finansów publicznych. W publikacji podjęty został wysiłek zbadania europejskiej wartości dodanej wybranych działań finansowanych z budżetu Unii Europejskiej, w szczególności służących dostarczeniu ponadnarodowych dóbr publicznych. Zarówno w polskiej, jak i zagranicznej literaturze przedmiotu brakuje rozważań i analiz, które w szerokim i wielopłaszczyznowym ujęciu, odpowiednio pogłębionym od strony makroekonomicznej i fiskalnej, uwzględniałyby kontekst ponadnarodowych dóbr publicznych, europejskiej wartości dodanej, efektu synergii, jaki niesie w obszarze realizacja takich dóbr w ramach integracji europejskiej, uwarunkowań sprzyjających wzrostowi gospodarczemu i rozwojowi społeczno-gospodarczemu poszczególnych państw członkowskich.

Wybór tematyki oceniam jednoznacznie pozytywnie: monografia wypełnia wskazaną lukę badawczą, stanowiąc wartościowe dzieło w aspekcie teoriopoznawczym, jak również, biorąc pod uwagę nasilone szczególnie w ostatnim czasie dyskusje co do uwarunkowań i perspektyw rozwoju UE, znaczenia aplikacyjnego. Z jednej strony, biorąc pod uwagę kontekst krajowy wspomnianego dyskursu, spoglądając przez pryzmat 20 lat obecności Polski w Unii Europejskiej, z drugiej zaś uwzględniając mijającą właśnie rocznicę 33 lat Traktatu z Maastricht, w pełni uzasadnione i silnie inspirujące badawczo jest nawiązanie nie tylko do finalnych kilkudziesięciu lat funkcjonowania Wspólnej Europy, ale przede wszystkim idei i wartości, które legły u źródeł, stanowiły i wciąż stanowią fundament integracji.

Odnosząc się do osądu poprawności w formułowaniu celów oraz hipotez badawczych pragnę podkreślić, iż w pełni korespondują one z zakreśloną w pracy tematyką badań. Habilitantka przyjęła jako główne zamierzenie badawcze *znalezienie odpowiedzi na pytanie, czy budżet Unii Europejskiej stwarza dogodne warunki dla integracji społeczno-gospodarczej z punktu widzenia europejskiej wartości dodanej i jakie są tego konsekwencje dla państw członkowskich UE w kontekście wzrostu gospodarczego i rozwoju społeczno-gospodarczego*. Uzupełniając do tak określonego celu głównego ustalone zostały - również w formie pytań - następujące cele szczegółowe:

- 1) *Jak należy interpretować pojęcie europejskiej wartości dodanej i jakie są czynniki ją determinujące?*
- 2) *Kto powinien dostarczać ponadnarodowe dobra publiczne i czy istnieje wyraźna różnica między krajowymi a globalnymi dobrami publicznymi?*
- 3) *Czy podstawowe funkcje finansów publicznych, a zwłaszcza funkcja alokacyjna, są właściwie spełnione przez Unię Europejską biorąc pod uwagę europejską wartość dodaną?*
- 4) *Jaką rolę odgrywają ponadnarodowe dobra publiczne w budżecie Unii Europejskiej?*
- 5) *Czy prezentacja przepływów finansowych między państwami a budżetem UE dostarcza konstruktywnych informacji, skoro podkreśla się w literaturze przedmiotu, że ocena korzyści i kosztów integracji posiada zdecydowanie szerszy i bardziej złożony zakres wynikający ze swobodnego przepływu osób, usług, towarów i kapitału?*
- 6) *Czy patrząc z punktu widzenia makroekonomicznego wydatki Unii Europejskiej przyczyniają się do wzrostu i rozwoju gospodarczego i czy taka jest ich rola?*

Przyjęty cel główny oraz cele szczegółowe posłużyły Autorce do sformułowania hipotezy głównej oraz trzech hipotez pomocniczych. Hipoteza główna podnosi, iż *rolą Unii Europejskiej jako organizacji międzynarodowej, a nie federacji, jest rozwiązywanie problemów, które stoją na drodze wzrostowi i rozwojowi społeczno-gospodarczego, czyli konwergencji gospodarczej i społecznej mającej swoje odzwierciedlenie w europejskiej wartości dodanej*. Pierwsza hipoteza pomocnicza dotyczy weryfikacji tego, czy *przeznaczenie większych środków z budżetu Unii Europejskiej na ponadnarodowe dobra publiczne w większym stopniu przyczyni się do wzrostu gospodarczego i rozwoju społeczno-gospodarczego krajów członkowskich niż współfinansowanie innych dziedzin*. Druga hipoteza pomocnicza zmierza do oceny, czy *celem dostarczania dóbr publicznych jest wzrost wydajności, zatem czy alokacja zasobów również na poziomie unijnym, determinuje wyższy wzrost gospodarczy*. Wreszcie trzecia hipoteza pomocnicza odnosi się do *mechanizmów korekcyjnych znajdujących się po stronie dochodów budżetu Unii Europejskiej, weryfikacji, iż nie stanowią narzędzia przyczyniającego się do poprawy wzrostu gospodarczego, a jedynie wpływają na wysokość salda operacyjnego danego państwa*.

Tematyka monografii, założone cele i hipotezy badawcze, zdeterminowały wybór metod badawczych. Autorka zastosowała metody właściwe dla dyscypliny *ekonomia i finanse*. Wykorzystane zostały metody opisowe, uwzględniające krytyczny przegląd polskiej i zagranicznej literatury przedmiotu, analizę raportów i sprawozdań Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego oraz europejskich instytutów badawczych, analizę aktów prawnych Unii Europejskiej. Autorskie badania własne zostały oparte na modelach dla danych panelowych grupy państw członkowskich w okresie 2000-2019 pod

kątem dezagregacji wydatków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej w sposób umożliwiający znalezienie stosunkowo jednolitych kierunków przeznaczenia środków unijnych z podziałem na poszczególne kraje. Do weryfikacji modeli wykorzystane zostały wybrane statystyki, jak skorelowany współczynnik determinacji, kryterium informacyjne Akaike'a oraz kryterium Hannana-Quinna. Obliczenia wykonane zostały w programie GRETL. W ramach modeli panelowych dokonano analizy znaczenia poszczególnych kategorii wydatków z budżetu UE w kształtowaniu PKB *per capita* oraz wskaźnika rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych 28 państw członkowskich, przy czym w zależności od poziomu zagregowania wykorzystane zostały modele z jedną lub wieloma zmiennymi objaśniającymi.

W ramach wykorzystanej literatury przedmiotu dominują źródła anglojęzyczne: na łączną liczbę 254 pozycje książkowe i artykuły ponad 80% stanowią publikacje obcojęzyczne, co jak najbardziej uzasadnione jest podjętą problematyką integracji europejskiej, finansów UE, dóbr publicznych w ujęciu międzynarodowym.

Strukturalnie monografia składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych oraz zakończenia, stosownie uzupełnionych spisem treści, wykazem bibliografii, spisami rysunków i tabel.

W rozdziale pierwszym (s. 13-48, obejmującym zatem łącznie 36 stron) przedstawiono znaczenie integracji europejskiej w kontekście zarówno instytucjonalnym, jak i finansowym. W szczególności ujęto podział kompetencji między UE jako organizacją międzynarodową a przynależne do tej organizacji państwa członkowskie. Uwzględnione zostały zarówno kompetencje wyłączne, jak i dzielone, zaprezentowane uprawnienia UE w zakresie wspierania, koordynowania i uzupełniania, wyłączne kompetencje państw członkowskich, oraz tzw. kompetencje nieprzysznane. Wyeksponowano stopień niezależności politycznej instytucji europejskiej, w szczególności Rady Europejskiej i Rady UE, reprezentujących interesy państw członkowskich, Parlamentu Europejskiego, reprezentującego interesy obywateli UE, oraz Europejskiego Banku Centralnego, Komisji Europejskiej, Europejskiej Izby Obrachunkowej, Trybunału Sprawiedliwości UE, reprezentujących interesy UE jako organizacji międzynarodowej. Rozważaniom zarówno koncepcyjnym, jak i metodologicznym, poddane zostało pojęcie europejskiej wartości dodanej. Zauważając ewolucję podejścia do *European Added Value* (EAV), w szczególności wyeksponowano uznanie jej za jedną głównych zasad stanowiących podstawę przyszłego budżetu UE i „kluczowy test uzasadniający wydatki na poziomie UE”. W nawiązaniu do publikacji Komisji Europejskiej podkreślono, iż EAV tworzona jest poprzez osiągnięcie celów wskazanych w traktacie lizbońskim, zwracając jednocześnie uwagę, iż z finansowego punktu widzenia budżet UE, jako główny fundusz Wspólnej Europy, przyczynia się do dostarczania dóbr publicznych w wymiarze europejskim, a jednocześnie ułatwia funkcjonowanie jednolitego rynku wewnętrznego.

Wskazane zostały przez Autorkę dwa zasadnicze przejawy europejskiej wartości dodanej (s. 29): pierwszy, opierający się na prostym ekonomicznym uzasadnieniu ekonomii skali i złożoności procesów, „gdzie ograniczony zakres państw członkowskich i występowanie ekonomicznych efektów zewnętrznych zmniejsza ich skłonność do podejmowania odpowiednich działań”, oraz drugi, dotyczący wzmacniania spójności europejskiej poprzez wspólne działania i poczucie wspólnoty, efektywne współdziałanie UE (w formie przyrostu wydajności, np. uproszczenia i usprawnienia procesów, wykorzystania ograniczonych zasobów publicznych pozwalającego uniknąć powielania i wzmocnić racjonalizację wydatków). W reasumpcji Pani Doktor podkreśliła następujące aspekty teoretyczne dotyczące europejskiej wartości dodanej: zasadę pomocniczości wraz z zasadą proporcjonalności, oznaczające, że UE powinna działać tylko wtedy, gdy rządy krajowe nie są w stanie skutecznie zapewnić określonego dobra, i tylko w takim zakresie, EAV może być narzędziem służącym do określenia odpowiedniego poziomu władzy; zasadę dodatkowości, zgodnie z którą środki unijne powinny być uzupełniane środkami krajowymi (a nie je zastępować); oraz samo pojęcie europejskich dóbr publicznych, to jest dóbr, które mogą być dostarczane poprzez wspólne działanie europejskie.

W analizowanym rozdziale dokonano też obszernego przeglądu dotychczasowych badań europejskiej wartości dodanej, prowadzonych przede wszystkim w ramach instytucji unijnych, inspirowanych i wspieranych przez Komisję Europejską i/lub Parlament Europejski. Przedstawiona została także koncepcja straconej europejskiej wartości dodanej (*Lost EAV*), obejmująca badania, w których dokonuje się pomiaru skutków hipotetycznej sytuacji, tj. kosztów społeczno-gospodarczych dla państw członkowskich z tytułu braku integracji.

Na podstawie obszernych studiów literaturowych podjęty został przez Autorkę dyskurs na temat ewentualnego akceptowalnego dalszego kształtu UE, wymiaru federalizmu fiskalnego, jak i możliwości wprowadzania nowych rozwiązań dotyczących europejskiej wartości dodanej. Dr K. Stabryła-Chudzio słusznie konstatuje za V. Tantzi’em, iż *pojawienie się poziomu ponadnarodowego jako znaczącego, ale często ograniczonego aktora politycznego stanowi jakościowo nowe zjawisko, do którego federalizm fiskalny z trudem się dostosowuje. Można to odnieść do specyfiki UE jako organizacji międzynarodowej, jej konstrukcji, podziału kompetencji między Unią a państwami członkowskimi, roli instytucji unijnych* (s. 48 monografii).

W rozdziale drugim (s. 49-69) Autorka rozwija zagadnienie dóbr publicznych, nawiązując do ich istoty oraz klasyfikacji. Omówiony został zwłaszcza podział na dobra publiczne lokalne, ogólnonarodowe oraz ponadnarodowe. Szczególna uwaga poświęcona została specyfice tych ostatnich, ich cechom charakterystycznym, wraz z ekspozycją możliwości przełożenia definicji teoretycznych na rozwiązania stosowane na poziomie Unii Europejskiej. Wśród ponadnarodowych dóbr publicznych Habilitantka,

za J. Stiglitz'em, wymienia bezpieczeństwo zewnętrzne, ochronę środowiska, wiedzę, międzynarodową stabilność ekonomiczną, jako stanowiące zarówno przedmiot zainteresowania całego świata, jak i określonych grup państw tworzących organizacje międzynarodowe o charakterze ogólnym (wymieniając tutaj przede wszystkim UE), lub sektorowym (WHO, NATO, OPEC). Dr K. Sabryła-Chudzio słusznie zauważa, że dostarczanie dóbr publicznych powiązane jest nie tylko z problematyką finansów publicznych, racjonalizacją wydatkowania środków publicznych. Odpowiednia alokacja zasobów determinuje rozwój społeczno-gospodarczy. Przeznaczanie zatem większych środków z budżetu Unii Europejskiej na ponadnarodowe dobra publiczne może przyczyniać się nie tylko do wzrostu i rozwoju Wspólnoty jako całości, ale także może i powinno sprzyjać gospodarkom poszczególnych krajów członkowskich, podobnie jak współfinansowanie dóbr publicznych określanych jako państwowe (narodowe, centralne), regionalne i lokalne.

W obszernym rozdziale trzecim (s. 71-142, łącznie 47 stron) Habilitantka poddaje analizie rolę i znaczenie budżetu Unii Europejskiej w dążeniu do osiągnięcia europejskiej wartości dodanej. Podkreśla, że budżet unijny stanowi jeden z kluczowych instrumentów służących realizacji celów i polityk Unii Europejskiej, wskazując jednocześnie na problemy realizacji funkcji budżetu Unii oraz solidarności finansowej państw członkowskich. Dr K. Sabryła-Chudzio słusznie wskazuje, że dla utrzymania zasady zrównoważonego budżetu UE, jego funkcja alokacyjna i stabilizacyjna budżetu unijnego winna być interpretowana poprzez wyraźną dominację w strukturze wydatków finansowania dziedzin prorozwojowych i sprzyjających podnoszeniu konkurencyjności Unii, jak nauka, badania, edukacja, przedsiębiorczość. Pani Doktor zauważa przy tym, że z kolei funkcja redystrybucyjna nie może być determinowana jedynie perspektywą wielkości sald budżetowych, czyli relacji transferów między krajowymi finansami publicznymi a budżetem unijnym.

W czwartym rozdziale (s. 119-142) opisana została struktura wydatków budżetu UE w kontekście wieloletnich ram finansowych na lata 2021-2027. Przedstawione zostały główne wydatki na ponadnarodowe dobra publiczne, w szczególności ochronę środowiska, naukę i innowacje, transeuropejskie sieci transportowe, energetyczne i telekomunikacyjne, ochronę granic zewnętrznych, jak i generalnie politykę obronną, zarządzanie migracjami i porządek publiczny, ochronę dziedzictwa kulturowego, wreszcie zdrowie publiczne jako dobro o wymiarze globalnym.

W ostatnim, najobszerniejszym (bo liczącym aż 52 strony) rozdziale piątym (s. 143-194) przedstawione zostały wyniki badania wybranych kategorii wydatków unijnych w kontekście ich wpływu na wzrost PKB *per capita* oraz znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego, uwzględniając wskaźnik *Human Development Index* (HDI), odpowiednio w grupie 28 państw, w tzw. „starej 15” oraz w nowych krajach członkowskich. Ponadto dla pomiaru wpływu redystrybucyjnego netto budżetu UE,

komparatywnie uwzględnione zostały również salda operacyjne netto w relacji do PKB na mieszkańca. Przeprowadzone badanie miało na celu pokazanie, czy obecna wielkość i zakres wydatków z budżetu UE wnosi europejską wartość dodaną, mierzoną wzrostem PKB i HDI. Należy podkreślić, iż analiza wpływu wydatków publicznych na gospodarkę, w szczególności pomiar efektywności sektora publicznego i ocena kosztów działań publicznych nie są łatwe, należą do trudnych zagadnień empirycznych, a prowadzone niestety nie dają jednoznacznej odpowiedzi na temat wpływu tychże wydatków na wzrost i rozwój gospodarczy. Habilitantka ma pełną świadomość ograniczeń, przedstawiając jako punkt wyjścia dla własnych analiz, badania innych autorów oraz zróżnicowane wnioski, do jakich doszli w swoich dociekaniach, zarówno co do pozytywnego wpływu wydatków publicznych na PKB, zwłaszcza wydatków inwestycyjnych, jak i wskazując na brak istotnego statystycznie powiązania między inwestycjami publicznymi a wzrostem, czy wręcz negatywną relację (s. 149 i n. monografii).

W swoich analizach Habilitantka skoncentrowała uwagę na rozważaniach dotyczących tego, czy wśród dóbr alokowanych za pośrednictwem szczebla unijnego znajdują ponadnarodowe dobra publiczne i czy wnoszą wartość dodaną w rozumieniu przyjętym na potrzeby przeprowadzonych badań. Poruszany był kontekst ewentualnej renacjonalizacji danej polityki w całości lub w części. Pominięta została natomiast kwestia tego, czy pewne rodzaje wydatków publicznych ponoszone na poziomie krajowym powinny być przeniesione na szczebel unijny. To interesujący punkt widzenia, który mógłby z powodzeniem stać się przedmiotem przyszłych dociekań badawczych.

Rozważania teoretyczne oraz analizy danych empiryczne, wieńczy syntetyczne zakończenie, w którym Autorka zestawia kluczowe wnioski, nawiązując do przyjętych celów i hipotez badawczych. W szczególności na podstawie przeprowadzonych badań wskazuje, iż budżet unijny nie zapewnia w pełnym zakresie ponadnarodowych dóbr publicznych zwykle kojarzonych z najwyższym szczeblem władzy lub zgodnych z przywołanymi w monografii testami pomocniczości. Pani Doktor słusznie podkreśla, że pomocniczość zakłada wertykalną relację między UE a państwami członkowskimi, tym samym identyfikując Unię Europejską jako poziom ponadnarodowy, nie prowadząc jednakże do denacjonalizacji wybranych kategorii dóbr publicznych. Idea Wspólnej Europy oznacza wprowadzenie pewnych wspólnych mechanizmów, procedur i instrumentów pozwalających na skuteczne i efektywne współdziałanie zintegrowanych, ale zachowujących swoją suwerenność państw członkowskich. Stąd do funkcjonowania UE nie ma i nie powinien mieć zastosowania federalizm fiskalny w jego czystej postaci. Unia Europejska powstała w wyniku zgody państw na wspólne działania, od początku stanowiła i nadal powinna stanowić strukturę wtórną do krajów członkowskich, ich wspólne decyzje winny weryfikować skuteczne i efektywne wydatkowanie środków unijnych, od ich wspólnej wizji ostatecznie zależy to, czy integracja ostatecznie przynosi wartość dodaną.

Reasumując, z merytorycznego punktu widzenia monografia jak najbardziej może być uznana jako spełniająca kryteria dzieła określonego w art. 219 ust. 1 pkt. 2 lit. a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Do szczególnych jej walorów jako osiągnięcia naukowego o znacznym wkładzie do dyscypliny *ekonomia i finanse* zaliczam:

- uporządkowanie terminologiczne pojęcia europejskiej wartości dodanej, wraz z usystematyzowaniem zróżnicowanych podejść zarówno co do definicji, zakresu merytorycznego, jak i przede wszystkim metodyki pomiaru, przy uwzględnieniu także odwróconego podejścia tj. „kosztu braku Europy”;
- wykazanie specyfiki dóbr publicznych Unii Europejskiej w kontekście ponadnarodowych dóbr publicznych, wraz z ekspozycją roli budżetu unijnego, egzemplifikacją i oceną jego funkcji z perspektywy adekwatności do celów deklarowanych w dokumentach strategicznych UE (Strategii Lizbońskiej, dokumencie Europa 2020, strategii zrównoważonego rozwoju);
- skonfrontowanie zasady solidarności finansowej między państwami członkowskimi z ideą operacyjnych sald budżetowych (OBB - *operating budgetary sald*), odnoszących się do tzw. „słusznego zwrotu” jako oczekiwania pewnej adekwatności między wpłacanymi kwotami a otrzymywanymi środkami z UE, na podkreślenie zasługuje zaproponowanie zmodyfikowanej metody liczenia operacyjnych sald budżetowych, z uwzględnieniem wpływu mechanizmów korekcyjnych;
- zbadanie istnienia związku przyczynowo-skutkowego między kierunkami rozdysponowania środków unijnych a koncepcją europejskiej wartości dodanej, w szczególności empirycznej weryfikacji, czy dotychczasowa struktura wydatków budżetu unijnego posiada charakter pro-wzrostowy i prorozwojowy, przy założeniu ich komplementarnego charakteru do wydatków krajowych.

Monografia spełnia również warunki formalne, tj. została opublikowana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt. 2 lit. a ww. ustawy, został także zrecenzowany przez dwoje samodzielnych pracowników naukowych, reprezentujących dziedzinę nauk społecznych dyscyplinę *ekonomia i finanse*.

2. Ocena pozostałego dorobku naukowego składającego się na znaczny wkład w rozwój dyscypliny

Z przedłożonej do recenzji dokumentacji *Wykaz osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny* (tom I, punkt 5), uwzględniając załączniki nr 5-5e, wynika, że dorobek publikacyjny

Habilitantki jest wystarczająco obszerny i zróżnicowany, obejmuje łącznie 83 recenzowane prace, w tym: 2 monografie autorskie (tj. monografia doktorska oraz dzieło wskazane we *Wniosku* jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy), 37 rozdziałów w pracach zbiorowych (wśród nich 9 w języku angielskim), 44 artykuły w czasopismach naukowych (wśród nich 9 w języku angielskim i 2 w języku francuskim). Spośród wymienionych publikacji zdecydowanie przeważają autorskie dzieła przygotowane samodzielnie (łącznie 56 pozycji wg. tabeli 1, s. 24 *Autoreferatu*). Poza wymienionymi publikacjami naukowymi Habilitantka jest współautorem podręcznika (w języku angielskim) oraz współredaktorem 4 monografii.

Z punktu widzenia merytorycznego poddany analizie dorobek obejmuje 5 obszarów naukowych, wokół których Pani Doktor skoncentrowała swoje badania. Obszary te obejmują:

- 1) *Harmonizację podatków pośrednich w Unii Europejskiej* (załącznik nr 5a: 6 publikacji, w tym 2 we współautorstwie);
- 2) *Kontrowersje wokół dochodów budżetu Unii Europejskiej – perspektywy zmian* (załącznik nr 5b: 4 autorskie publikacje i 1 współautorska);
- 3) *Kierunki wydatkowania środków z budżetu Unii Europejskiej* (załącznik nr 5c: łącznie 7, w tym 3 autorskie, pozostałe we współautorstwie);
- 4) *Polityki władz publicznych w kontekście ubóstwa i wykluczenia społecznego* (załącznik nr 5d: 3 autorskie, oraz 3 współautorskie);
- 5) *Polityki fiskalnej i programowanie budżetowe w UE na wybranych przykładach* (załącznik nr 5e: 7 opracowań, w tym 1 we współautorstwie).

Lektura opracowań naukowych przedłożonych w dokumentacji habilitacyjnej (24 artykułów oraz 8 rozdziałów w monografiach) pozwala uznać ich poziom merytoryczny za wystarczająco wysoki, biorąc pod uwagę poruszaną tematykę, znaczenie podejmowanych problemów zarówno dla nauki, jak i praktyki, w szczególności finansów publicznych Unii Europejskiej.

Szczególne zauważenia wymagają badania Habilitantki dotyczące podatków środowiskowych w krajach UE, ich znaczenia w kontekście finansowania ochrony środowiska, ale też zmian strukturalnych opodatkowania. Wyniki badań stały się podstawą dla dwóch interesujących publikacji współautorskich (z J. Dyduch, udział po 50%): *Allocation of Environmental Taxes in the Context of General Government Expenditures on Environmental Protection in the European Union Member States* [w:] *European Financial System 2017. Proceedings. Part I*, red. J. Nesleha, T. Plihal, K. Urbanovsky, Masaryk University, Brno 2017 (s. 109-117) oraz *Fiscal Impact of Environmental Tax Reform in Selected EU Members States*, opublikowanego w czasopiśmie „*Ekonomia i Środowisko*” nr 1(68)/2019.

Interesujących konkluzji i ważnych rekomendacji w perspektywie naprawy systemu dochodów własnych UE dostarczają wyniki badań zaprezentowane w autorskim artykule pt. *The Effectiveness of EU Financial Interests Protection – the Case of Traditional Own Resources*, opublikowanym w „Journal of International Science Publications: Economy & Business” vol. 10/2016. Habilitantka dokonuje oceny poziomu nadużyć i nieprawidłowości finansowych dotyczących tradycyjnych zasobów dochodów własnych budżetu UE, przedstawia działania podejmowane w badanym okresie przez służby unijne i państwa członkowskie na rzecz ograniczenia zjawiska nadużyć wraz ze strategią Komisji Europejskiej co do ochrony interesów finansowych Unii.

Na uwagę zasługuje także artykuł pt. *Budgetary Operating Balances in the Assessment of the Financial Aspects of European Integration*, opublikowany w „Central European Review of Economics & Finance” vol. 43/2023. W szczególności na podstawie danych z 2022 roku przedstawione zostały bieżące salda operacyjne państw członkowskich przy wykorzystaniu autorsko skorygowanej metody budżetowych sald operacyjnych stosowanej przez Komisję Europejską. Artykuł uzupełnia badania prezentowane w kluczowej dla oceny w postępowaniu habilitacyjnym monografii naukowej (okres badawczy przyjęty dla celów monografii obejmował lata 2000-2019).

Ciekawe i ważne badania podjęte przez Habilitantkę we współpracy z M. Ćwiek i K. Maj-Waśniowską dotyczyły problematyki ubóstwa, zmian jego zasięgu oraz przestrzennego zróżnicowania w województwach. Wyniki badań przeprowadzonych na bazie danych GUS przy wykorzystaniu wielowymiarowej analizy statystycznej zostały opublikowane we współautorskim artykule naukowym pt. *Spatial Differentiation of Property in Polish Voivodships*, „Central European Management Journal” vol. 28, iss. 3 (2020). Zespół badaczek podjął się również analizy związków pomiędzy starzeniem się społeczeństwa a oceną skali ubóstwa przez gminy. Część empiryczna została oparta na wynikach badań własnych przeprowadzonych na próbie gmin województwa małopolskiego. Wyniki zostały opublikowane w artykule pt. *Assessment of Property by Municipalities in the Context of Population Ageing – the Case of Małopolskie Voivodeship*, „Sustainability” vol. 13, iss 5 (2021).

Kontekst ubóstwa i wykluczenia społecznego, a właściwie strategii UE dotyczącej walki z wymienionymi zjawiskami, w szczególności kierunków finansowania polityki spójności społecznej realizowanej przez Unię Europejską, celów i metod stosowanych w państwach członkowskich stanowi kanwę kolejnych bardzo ważnych pozycji w dorobku publikacyjnym Habilitantki: samodzielnego artykułu pt. *Contribution of the EU Budget to the Implementation of the Social Cohesion Policy of the European Union*, który ukazała się w czasopiśmie „Journal of Management and Business Administration Central

Europe” vol. 24, iss. 2 (2016) oraz prac współautorskich: *Wpływ wydatków budżetowych na zmniejszenie ubóstwa w Polsce*, „Polityki Europejskie. Finanse i Marketing” 23/(72), 2020 (wspólny z K. Maj-Waśniowską, udziały po 50%) oraz *Public Expenditure on Social Protection in the Light of the Europe 2020 Poverty Objective*, „Euroasian Studies in Business and Economics” vol. 13/1, 2020 (wspólny z K. Maj-Waśniowską i A. Wałęgą, udziały po 33%). Ostatnie z przywołanych opracowań zawiera analizę europejskich miar ubóstwa i wykluczenia społecznego w Polsce na tle pozostałych krajów członkowskich UE oraz obliczenie korelacji pomiędzy poziomem wydatków publicznych na ochronę socjalną a wskaźnikami ubóstwa zawartymi w strategii „Europa 2020”.

Należy podkreślić, że Pani Doktor Katarzyna Stabryła-Chudzio intensywnie dbała o upowszechnianie wyników swoich badań poprzez czynny udział w konferencjach i seminariach naukowych. Łącznie uczestniczyła w ponad 90 konferencjach, w tym 38 o zasięgu międzynarodowych, a wśród nich 16 organizowanych przez zagraniczne ośrodki akademickie. Podczas konferencji wygłosiła łącznie 30 referatów (w tym 16 we współautorstwie), uczestniczyła w 4 sesjach plakatowych, dwukrotnie była zapraszana do sesji panelowych oraz prowadzenia w sumie 10 sesji konferencyjnych (w tym 3 na konferencjach międzynarodowych).

Habilitationka brała udział jako wykonawca (członek zespołu) w 16 projektach badawczych w ramach grantów zewnętrznych (KBN, NCN) oraz wewnętrznych (UEK), w tym dziewięciu po uzyskaniu stopnia doktora. Badania dotyczyły w szczególności metod i instrumentów w kształtowaniu mechanizmu wzrostu gospodarczego, jakości planowania budżetowego samodzielności JST, oraz problemów polityki finansowej obszarów wiejskich w Polsce, wykorzystania środków unijnych przez polskie rolnictwo, nieprawidłowości w wydatkach z budżetu UE na realizację polityki rolnej i polityki spójności w Polsce, skutków Brexit dla Unii Europejskiej w obszarze działalności badawczo-rozwojowej oraz dla znaczenia UE w gospodarce światowej. Wymiernym rezultatem współpracy projektowej były publikacje, wśród których warte zauważenia są także referaty prezentowane w materiałach typu *proceedings* uznanej konferencji *International Business Information Management Association* (IBIMA).

Aktywność naukowa Habilitationki została doceniona przez JM Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie: w latach 2009-2022 Pani Katarzyna Stabryła-Chudzio była laureatką 8 nagród rektorskich za szczególne osiągnięcia naukowe (5 indywidualnych i 3 zespołowe).

Podsumowując, pozostały dorobek naukowy Habilitationki oceniam umiarkowanie pozytywnie. Z jednej strony mamy do czynienia z interesującą i ważną tak od strony teoriopoznawczej, jak i aplikacyjnej tematyką prowadzonych badań, łączącą w oryginalny i twórczy sposób aspekty makroekonomiczne,

integracyjne, oraz finansowe, aktywny udział w licznych projektach badawczych (jako członek zespołu), z drugiej zaś brakuje rezultatów publikacyjnych w renomowanych, rozpoznawalnych czasopiśmie międzynarodowych z wysokim *Impact Factor*, jak też kierowania projektami konkursowymi (w dokumentacji nie pojawia się też informacja, czy Pani Doktor aplikowała o granty krajowe, jak i międzynarodowych).

3. Ocena istotności aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Pani Doktor Katarzyna Stabryła-Chudzio jest od 2000 roku zatrudniona na Akademii Ekonomicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), początkowo na stanowisku asystenta-stażysty, następnie asystenta, a od 2008 roku do chwili obecnej adiunkta w Katedrze Finansów i Polityki Finansowej.

W ramach oceny aktywności naukowej poza ww. macierzystym ośrodkiem naukowym należy wymienić:

- staż naukowy realizowany na Uniwersytecie Pierre Mendes France oraz w Instytucie Urbanistyki w Grenoble (2004 r. – brak szczegółowej informacji nt. czasu jego trwania),
- miesięczny staż naukowy na Uniwersytecie Sztokholmskim (wrzesień 2001 r.),
- staż naukowy na Uniwersytecie Nauk Społecznych w Tuluzie (maj 2007 r.),
- staż naukowy na Akademii Leona Koźmińskiego, Centrum Badawczym Transformacji, Integracji i Globalizacji (październik 2019 - czerwiec 2020),
- wyjazd studyjny do Parlamentu Europejskiego w Brukseli (luty 2020).

Wymiernym rezultatem współpracy naukowej realizowanej w ramach ww. staży są publikacje w czasopiśmie naukowych, wyniki badań były również prezentowane na licznych konferencjach. W szczególności staż naukowy na ALK pozwolił Habilitantce na poszerzenie badań nt. istoty federalizmu fiskalnego i ponadnarodowych, kluczowych z punktu widzenia monografii naukowej pt. *Kształtowanie europejskiej wartości dodanej w kontekście ponadnarodowych dóbr publicznych*. Aktywna współpraca Pani Doktor z Akademią Leona Koźmińskiego, jak również Wydziałem Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego zaowocowała w 2021 roku współorganizacją cyklu seminariów naukowych pt. *Konkretnie o ekonomii* (łącznie 6 spotkań na platformie Zoom, m.in. Habilitantka wygłosiła komentarz do pierwszego nt. *Czy, jak i kiedy powrót do normalności w polityce makroekonomicznej?*).

Ważnym etapem prac badawczych w kontekście przygotowywanej monografii habilitacyjnej był wymieniony wyjazd typu *study visit* do Parlamentu Europejskiego, który pozwolił nie tylko na obszerną

kwerendę literaturowo-dokumentacyjną, ale też obserwację bezpośrednią poprzez udział w posiedzeniach Komisji ds. Budżetu Parlamentu Europejskiego, spotkania z pracownikami *European Parliamentary Research Service* i *European Commission DG Research & Innovation*.

Uzupełniając do ww. aktywności warto zauważyć, iż Dr K. Stabryła-Chudzio jest członkiem stowarzyszeń naukowych o zasięgu międzynarodowym: *International Project Management Association Polska* oraz *International Management Association*, od 2012 posługując się tytułem *Certified Project Management Associate IPMA Level D*, a od 2016 *Certified Research & Development Project Management Associate IPMA Level D R&D*; *Euroasia Business and Economics Society* (od 2017), *International Institute of Social and Economic Science* (od 2018). Członkostwo w wymienionych organizacjach sieciowych pozwala na aktywną wymianę poglądów, doświadczeń i popularyzację badań ekonomicznych, w szczególności poprzez udział w międzynarodowych konferencjach, których inicjatorami i patronami są wymienione stowarzyszenia naukowe. Pani Doktor jest też członkiem Polskiego Stowarzyszenia Finansów i Bankowości (w tym od 2023 r. jako członek Sądu Koleżeńskiego Stowarzyszenia), aktywnie uczestniczy w organizowanych przez PSFiB seminariach naukowych.

Habilitantka pełni od 2010 roku funkcję sekretarza Komitetu Redakcyjnego czasopisma naukowego „*Argumenta Oeconomica Cracoviensia*”. Współpracuje jako recenzent z kilkoma czasopismami o uznanej marce krajowej, w szczególności „*Central European Management Journal*” (łącznie 10 recenzji w latach 2012-2020), „*Studia i Materiały*” (1 recenzja, 2017), „*Problemy Zarządzania*” (1 recenzja, 2017), „*Studia BAS*” (1, 2021), „*Public Governance/ Zarządzanie Publiczne*” (2 recenzje, 2021), „*Horizonty Polityki*” (1 recenzja, 2023).

Uwzględniając powyższe, uważam, że kryterium istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej instytucji naukowej zostało spełnione.

Uzupełniając, warto podkreślić zaangażowanie we współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym zarówno na szczeblu regionalnym (Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego), krajowym (KPRM, Ministerstwo Finansów, KAS, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Europejski Instytut Administracji Publicznej), jak międzynarodowym. Na uwagę zasługuje imponująca aktywność Pani Doktor na płaszczyźnie dydaktycznej (zróżnicowana tematyka, formy, jak i adresaci realizowanych zajęć, także szerokie spektrum zrealizowanych szkoleń i kursów doskonalących i rozwijających Jej własne kompetencje), organizacyjnej (aktywny członek licznych komisji i zespołów uczelnianych, opiekun studiów podyplomowych z rachunkowości podmiotów leczniczych oraz dyrektor studiów z rachunkowości budżetowej w jednostkach samorządu terytorialnego) i popularyzującej naukę zarówno na macierzystym uniwersytecie, jak i w innych ośrodkach akademickich krajowych i

zagranicznych. Warto odnotować także, iż poza nagrodami Rektora UEK (o których wspomniałam przy okazji kluczowej dla postępowania habilitacyjnego oceny aktywności naukowej), za szczególne zaangażowanie w zakresie wypełniania obowiązków nauczyciela akademickiego dr K. Stabryła-Chudzio została wyróżniona oznaczeniem państwowym w postaci Brązowego Medalu za Długoletnią Służbę (2013), oraz resortowym Medalem Komisji Edukacji Narodowej (2023).

IV. Konkluzja

W świetle dokonanych w recenzji ustaleń stwierdzam, że zarówno oceniana szczegółowo monografia pt. *Kształtowanie europejskiej wartości dodanej w kontekście ponadnarodowych dóbr publicznych*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2022, ISBN 978-85-208-2448-3, ss.224, przedstawiona przez Panią Doktor Katarzynę Stabryłę-Chudzio jako osiągnięcie naukowe w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego, stanowi znaczny wkład Autorki w rozwój dyscypliny *ekonomia i finanse*. Przesłanki znacznego wkładu w rozwój dyscypliny *ekonomia i finanse* oraz istotnej aktywności naukowej w wystarczającym stopniu łącznie dopełniają pozostałe osiągnięcia wykazane i udokumentowane we *Wniosku*. **Reasumując stwierdzam, że tym samym zostały spełnione ustawowe wymagania stawiane kandydatom do uzyskania stopnia doktora habilitowanego wskazane w art. 219 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.**

W związku z powyższym rekomenduję Komisji habilitacyjnej przedstawienie Radzie Naukowej Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie mojej pozytywnej opinii w zakresie nadania Pan Doktor Katarzynie Stabryle-Chudzio stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie *ekonomii i finanse*.

Signed by /
Podpisano przez:

Jolanta Szołno-Koguc
Uniwersytet Marii
Curie-Skłodowskiej w
Lublinie

Date / Data: 2025-
02-05 10:45